

bl.a. et skilt “Nej til tvangs-vaccination”, som illustrerer, at nogle borgere protesterer mod statens stramme regulering af danskernes dagligdag. Organisationen “Århus vågner” organiserer hver fredag demonstration foran Aarhus Rådhus mod coronarestriktioner som maskepåbud eller vacciner, som ikke er undersøgt godt nok, ifølge organisationen. Den modsatte reaktion fra borgere dukkede op i et indsamlet materiale fra Sundhedsstyrelsen, hvor en stak takkekort til Søren Bro-

6-årige Ibens “Glade corona” fra udstillingen Corona – med unge øjne. “Den er glad, fordi den ikke er farlig for børn. Den har hugtænder, fordi den er farlig for oldemor”, forklarede Iben.

strøm vidnede om andre borgeres opbakning til myndighedernes indgriben i hverdagen. Under den første nedlukning sendte en vestjysk sygeplejerske en buket blomster til ham og skrev: “Kære Søren Brostrøm. Med denne buket en opmuntring og anerkendelse for din høje faglighed og fantastiske evne som beroligende kommunikator. Vi kunne helt ærligt ikke få en bedre styrmand end dig.”

Hans Buhl og

Morten Arnika Skydsgaard

Spolorme og bloddyrkning

Steno Museets medicinhistoriske samlingsmedhjælper har på det seneste registreret en større indsamling fra Klinisk Mikrobiologisk Afdeling på Viborg Sygehus. Her fortæller hun om samlingen og sit arbejde.

I 2018 blev Steno Museet kontaktet af tidligere overlæge Helga Schumacher fra Viborg Sygehus. Hun havde en samling fra hospitalets Klinisk Mikrobiologisk Afdeling, som lukkede i 2016 pga. besparelser.

Samlingen indeholdt bl.a. spolorme fra børn på glas og en fascinerende kronologi af bloddyrkningssystemer fra hele verden. Samlingen var tæt knyttet til den nu pensionerede overlæge Jørgen Prag, som havde en forkærlighed for bloddyrkningssystemer. I august 2018 tog museet for alvor hul på sagen, og jeg rejste som samlingsmedarbejder til Kongens Lyngby for at besøge Prag og høre ham fortælle om de mange spændende genstande.

Senere mødtes vi i Viborg for at se nærmere på den spændende samling.

Hele arbejdet har været meget givende og spækket med fortællinger fra de to overlæger og to bioanalytikere fra afdelingen.

Starten på mikrobiologien i Viborg

I Danmark kan man ikke sige mikrobiologi uden at sige Statens Serum Institut. I starten af 1900-tallet servicerede instituttet hele Danmark med mikrobiolo-

giske analyser, men i 1960'erne blev der etableret regionalafdelinger af SSI i Århus og Ålborg, hvorved den diagnostiske service og rådgivning kunne forbedres.

Der foregik dog også mikrobiologiske analyser andre steder. På Viborg Sygehus undersøgte man fra 1960'erne et stigende antal mikrobiologiske prøver af f.eks. spinalvæske og urin på Klinisk Biokemisk Afdeling. I 1992 besluttede Viborg Sygehus' ledelse, at Klinisk Mikrobiologisk

Afdeling skulle oprettes som den første lokale sygehusafdeling i Jylland.

Bloddyrkninger

Ledende overlæge Jørgen Prag havde tidligere arbejdet på Seruminstitutet, hvor han havde udviklet en ny type bloddyrknings-system, som han navngav Colorbact. Det blev brugt til at undersøge patienter, som var mistænkt for at have blodforgiftning, dvs. bakterier i blodbanen. Som navnet indikerer ændrede

prøvevæsken farve, hvis der var bakterier i blodprøven. Prags prøvesystem udnyttede, at bakterier forbruger ilt og farver blodet mørkere.

Han var også interesseret i andre typer bloddyrkninger, som han havde samlet i kassevis fra forskellige årtier og producenter. Det er blevet til en fin kronologi af bloddyrknings-systemer, som er et vigtigt arbejdsredskab i den mikrobiologiske værktøjskasse.

Parasitter

Prag havde også en forkærlighed for parasitter. I Viborg var der omkring årtusindskiftet særligt mange tilfælde af infektion med spormorm. Prag udarbejdede sammen med biologer og bioanalytikere en undersøgelse af Viborg Amt, som havde til formål at afklare forekomsten af spormeinfektion hos mennesker, og om der kunne være en sammenhæng med kontakten til svin.

Flere børn, som havde leget i nærheden af møddingen på nuværende eller tidligere svinegårde eller havde spist rå grøntsager fra en køkkenhave gødet med svinegødning, fik konstateret smitte med spormorme. Prag og bioanalytikeren

Prags Colorbact fra starten af 1990'erne til undersøgelse af en blodprøve. Fra venstre mod højre er de beregnet til hhv. iltkrævende bakterier, ikke-iltkrævende bakterier og svampe i blodet. Foto: Cecilie Sonne Lindberg.

Ingrid Astrup, som også har været en vigtig informant i indsamlingen, var desuden på feltarbejde på svineslagterier for at indsamle spolorme.

Prag og co. sammenlignende spolormenes DNA, og DNA-profilen bekræftede mistanken om, at smitten kom fra svin til mennesker. Det havde heldigvis ikke de store konsekvenser, da infektion med spolorm sjældent giver komplikationer og er let at behandle. Emnet interesserede dog borgerne i Viborg, og Prag var i Nyhederne ved TV Midtvest for at fortælle om sin forskning i spolorme blandt svin og borgere i Viborg.

Det kollegiale sammenhold

Ved bearbejdningen af de store mængder materiale fra mikrobiologisk afdeling i Viborg får man et godt indblik i det sammenhold, der skabes på en hospitalsafdeling. Prag var en stor medspiller i det sociale sammenhold. Helga Schumacher fortæller med stor glæde om de mange personaleture og orienteringsløb, som Prag stablede på benene.

Den tidligere ledende bioanalytiker, Birgitte Tønning,

har doneret flere fotomapper, som dokumenterer både dagligdag og festlige lejligheder på afdelingen. Fotos giver også de indsamlede mikrobiologiske genstande et større perspektiv i forhold til hvilke mennesker, som anvendte dem under deres arbejde. Fotodokumentationen spænder bredt fra arbejds gange, fotos af nyanstatte og fællesfotos på afdelingen til julefrokoster, udflugter og nyfødte børn af ansatte på afdelingen.

Spareplaner og fusioneringer

Omkring 2010 varslede Region Midt en spareplan, som ville lukke mikrobiologien i Viborg og centralisere det mikrobiologiske speciale i Aarhus. Afdelingen i Viborg kom med et modforslag, som drejede sig om at fusionere mikrobiologien i Viborg og Herning med én fælles ledelse og stadig spare et stort beløb. Den plan blev vedtaget 1. januar 2012. Der gik dog ikke mere end tre år, før nye spareplaner blev iværksat med centralisering af mikrobiologien i Aarhus. Det var svært for afdelingen at argumentere økonomisk for en opretholdelse af status

*Det var ikke så få spolorme der kunne være i blot én piges tarme.
Foto: Cecilie Sonne Lindberg.*

quo. Som Tønning har nævnt i forbindelse med indsamlingen, så indgår gode interpersonelle relationer og transporttid på arbejde ikke i det regnestykke. Så i 2016 lukkede og slukkede mikrobiologien i Viborg, og specialet blev samlet i Aarhus, hvor Birgitte Tønning nu er ledende bioanalytiker.

En medicinstuderendes erfaringer

Ovenstående fortælling om mikrobiologisagen er kun én af flere sager og projekter, som jeg har været involveret i som studentermedhjælp på Steno Museet.

Mikroskopet har længe været et nøgleredskab for bioanalytikerne og mikrobiologiske læger – også på den nu lukkede Klinisk Mikrobiologisk Afdeling i Viborg. Forrest til højre ses et andet nøgleredskab: Flade petriskåle til dyrkning af bakterier og svampe. Foto fra Birgitte Tønnings samling.

Det hele begyndte, da jeg i 2016 skulle have valgfaget medicinsk historie på mit 3. semester af medicinstudiet. Jeg havde fået min 1. prioritet, og jeg glædede mig til at få mere viden om medicinhistorie. Kurset var spændende, og interessen

for medicinhistorie var bestemt ikke blevet mindre.

Da kurset nåede sin afslutning, spurgte underviseren, museumsinspektør Morten Skydsgaard, om én af os studerende kunne tænke sig at lave et 10 timers job, som bestod i at sortere

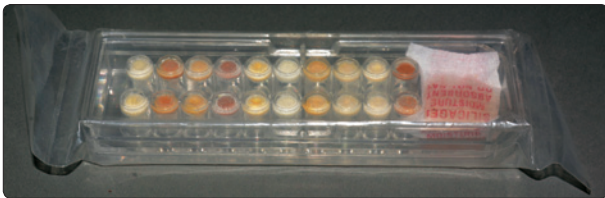
og opdatere al kildematerialet, som vi havde anvendt på kurset. Det ville jeg gerne, og jeg fik jobbet.

Jeg skrev senere bachelorsprojekt om den første hjerte-lunge-maskine på Århus Kommunehospital, som tidligere var udstillet i den medicinhistoriske udstilling. Under udarbejdelsen af projektet blev jeg tilbudt et job på fire timer om ugen i museets samlinger med det formål at registrere og fotografere genstande, interviewe donatorer og hjælpe til med udstillinger. Jeg var meget beæret over at få tilbudt jobbet, og det lød lige som noget for mig.

Jeg har under mit arbejde bl.a. dokumenteret og registreret hjertekirurgiske instrumenter i samarbejde med en hjertekirurgisk overlæge. En anden hovedopgave har været indsamlingen af undervisningspræparater fra det tidligere Patologiske Institut på Århus Kommunehospital.

Jeg har haft et utroligt godt studiejob på Steno Museet, som jeg vil være evigt taknemmelig for – spændende opgaver, fleksibilitet og ikke mindst skønne kollegaer.

Cecilie Sonne Lindberg

Bakterier i en patientprøve kan identificeres med en reagensrække af brønde, som indeholder forskellige substrater: sukre, aminosyrer og kemikalier m.m. Bakteriernes reaktion med substraterne skaber et mønster af farveændringer, som er specifik for hver art. Foto: Cecilie Sonne Lindberg.